

Mötesdatum
2024-09-19

Kollektivtrafiknämnden

Plats och tid	Sammanträdesrum Locket, Ingenjör Bååths gata 11, Västerås kl. 09:00-11:40		
Beslutande ledamöter	Jenny Landernäs (M) (Ordförande), Elin Granqvist (KD) (Förste vice ordförande), Sven Fallgren (SD), Joakim Öryd (SD), Marino Wallsten (S) (Andre vice ordförande), Karolina Myllergård (S), Pratima Åslund (V)		
Ej tjänstgörande ersättare	Johan Erikols (M) Liane Blom (L) Kristina Nyberg (S) Anders Johannesson (C)		
Övriga närvarande	Arne Andersson (förvaltningsdirektör) Christina Winnieson (ekonomichef) Mohammad Sabet (verksamhetschef) Elin Hellström (mötessekreterare) Mats Ellman (enhetschef, Planering och utveckling) Maja Rapp (vd Tåg i Bergslagen, deltar på distans) §51 Helena Ekroth (vd Mälardalstrafik, deltar på distans) §51 Niklas Frykman (L) (politisk sekreterare, deltar på distans) Magnus Stålberg (M) (politisk sekreterare, deltar på distans)		
Utses att justera	Pratima Åslund		
Justeringens plats och tid			
Protokollet omfattar	§§43-58		
Underskrifter	Sekreterare	 Elin Hellström	
	Ordförande	 Jenny Landernäs	
	Justerande	 Pratima Åslund	
ANSLAG/BEVIS	Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.		
Organ	Kollektivtrafiknämnden		
Sammanträdesdatum	2024-09-19		

Mötesdatum

Kollektivtrafiknämnden

2024-09-19

**Förvaringsplats för
protokollet**

Regionhuset, Västerås

Underskrift

.....

Elin Hellström

Justerandes sign**Utdragsbestyrkande**

Justerandes sign**Utdragsbestyrkande**

Kollektivtrafiknämnden

Mötesdatum
2024-09-19

§43 Fastställande av föredragningslista**Förslag till beslut**

Den preliminära föredragningslistan fastställs.

Beslut

Den preliminära föredragningslistan fastställs.

Kollektivtrafiknämnden

Mötesdatum

2024-09-19

§44 Föregående protokoll**Sammanfattning**

Anmäls att kollektivtrafiknämndens protokoll från sammanträdet 2024-05-22 justerats i föreskriven ordning.

Förslag till beslut

Kollektivtrafiknämndens protokoll från sammanträdet 2024-05-22 läggs till handlingarna.

Beslut

Kollektivtrafiknämndens protokoll från sammanträdet 2024-05-22 läggs till handlingarna.

Kollektivtrafiknämnden

Mötesdatum
2024-09-19

§45 Justering**Förslag till beslut**

Pratima Åslund utses att jämte ordföranden justera dagens protokoll.

Beslut

Pratima Åslund utses att jämte ordföranden justera dagens protokoll.

Kollektivtrafiknämnden

Mötesdatum
2024-09-19

§46 Nästa sammanträde**Förslag till beslut**

Nästa sammanträde ska äga rum torsdagen den 17 oktober kl 09.00.

Beslut

Nästa sammanträde ska äga rum torsdagen den 17 oktober kl 09.00.

Kollektivtrafiknämnden

Mötesdatum
2024-09-19

§47 Anmälningar för kännedom**Förslag till beslut**

Informationen noteras.

Beslut

Informationen noteras.

Anmälningar

- RUF240033-15.1 Kollektivtrafikförvaltningens inspel med behov av åtgärder till revidering av länsplan 2026-2037

Kollektivtrafiknämnden

Mötesdatum

2024-09-19

§48 Redovisning av delegeringsbeslut**Förslag till beslut**

Informationen noteras.

Beslut

Informationen noteras.

Delegeringsbeslut

- KTM240023-5 Delegationsbeslut och handlagda färd och riksfärdtjänstären Västerås - Sala perioden 2024-05-01 -- 2024-08-31 (1/10)

§49 Utnämning av dataskyddsombud

RV240756

Sammanfattning

Kollektivtrafiknämnden föreslår utnämna Informationssäkerhetsamordnare Agata Cierzniak till dataskyddsombud.

Enligt dataskyddsförordningen är personuppgiftsansvarig skyldig att utnämna ett dataskyddsombud om behandlingen genomförs av en myndighet eller ett offentligt organ. Personuppgiftsansvaret åvilar respektive nämnd och hel- eller majoritetsägda bolag.

Då kollektivtrafiknämndens nuvarande dataskyddsombud, Moon Carlbring, avslutar sin anställning i Region Västmanland behöver nytt dataskyddsombud utnämnas.

Förslag till beslut

Informationssäkerhetsamordnare Agata Cierzniak utnämns till dataskyddsombud för kollektivtrafiknämnden från och med 2024-10-15.

Beslut

Informationssäkerhetsamordnare Agata Cierzniak utnämns till dataskyddsombud för kollektivtrafiknämnden från och med 2024-10-15.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Utnämning av dataskyddsombud för kollektivtrafiknämnden

Expedieras till

Integritetsskyddsmyndigheten

Utnämnd

Kollektivtrafiknämnden

Mötesdatum
2024-09-19

§50 Sammanträdesdagar 2025

RV240645

Sammanfattning

Kollektivtrafiknämnden föreslås sammanträda följande datum under 2025:

Torsdagen den 13 februari

Torsdagen den 10 april

Torsdagen den 22 maj

Torsdagen den 18 september

Onsdagen den 15 oktober

Torsdagen den 4 december

Om inte annat anges sammanträder nämnden mellan klockan 09.00 och 12.00.

Förslag till beslut

Kollektivtrafiknämndens sammanträdesdagar 2025 fastställs enligt redovisat förslag.

Beslut

Kollektivtrafiknämndens sammanträdesdagar 2025 fastställs enligt redovisat förslag.

Expedieras till

Kollektivtrafiknämnden

Intranätet

Extern webbplats

§51 Muntlig information**Sammanfattning**

- Kort information om hur trafiken och övrigt fungerat under sommaren

Arne Andersson lämnar en kort redovisning om sommaren. Arbetet på förvaltningen samt Tåg i Bergslagens kundservice har fungerat väl. Det har varit en lugn sommar i tågtrafiken. Såväl planerade som oplanerade störningar har dock förekommit, vilket bidragit till reduceringar i tågtrafiken. Busstrafiken har fungerat bra.

Nämnden ställer frågor om de brister som media uppmärksammat om Tåg i Bergslagen.

- Status bussdepåfrågan

Arne Andersson ger en lägesuppdatering om arbetet med den nya bussdepån i Västerås. I dagsläget diskuteras främst rollfördelningar och finansieringsfrågor.

- Status länsgemensamt färdtjänstreglemente

Mohammad Sabet informerar om uppdraget från SRB om att se över möjligheten till ett samordnat färdtjänstreglemente i länet. Tjänstepersonsmöten har hållits med samtliga kommuner i länet. En sammanställning av underlaget från mötena har skickats till kommunerna för att få in ytterligare kommentarer. Förvaltningen arbetar nu med att sammanställa underlaget för att sedan skicka ut det till kommunerna. Nämnden kommer få ta del av sammanställningen under höstens kommande sammanträden.

- Beredskapsarbete inom kollektivtrafik

Arne Andersson berättar om beredskapsarbetet inom kollektivtrafiken. Svensk Kollektivtrafik och regeringen bedriver idag ett gemensamt arbete. Svensk Kollektivtrafik har en viktig sammanhållanderoll på nationell nivå. Personal från Kollektivtrafikförvaltningens ledning har deltagit i scenarioövningar samt i arbete på länsnivå. Förvaltningen arbetar med beredskapsfrågan både internt och kopplat till trafikleverantörer. Under 2025 ska förvaltningens arbete samordnas med regionens beredskapsarbete.

- Nytt avtal med UL om länsöverskridande trafik

Mats Ellman informerar att en översyn av den länsöverskridande busstrafiken har gjorts med anledning av nämndens uppdrag till förvaltningsdirektören gällande effektiviseringar av den regionala kollektivtrafiken. Efter det uppsagda samarbetsavtalet med UL har nu ett nytt avtal arbetats fram. Det nya avtalet innebär bland annat minskade kostnader samt ett reducerat antal turer. Den nya tidtabellen börjar gälla från och med 2024-12-15. Han berättar att det på tjänstepersonsnivå kommer att arbetas vidare med taxemodellen och prissättning, samt att det finns en samsyn om behov av ett fortsatt arbete med optimering av trafikutbudet för den länsöverskridande trafiken. Vidare informerar han att det finns en ambition att teckna ett nytt avtal med UL från T26.

Nämnden diskuterar bland annat konsekvenser av att dra in på turer samt vilken information som har lämnats till kommuner som har invånare som påverkas av reduceringarna. Vidare tar nämnden upp att de önskar ta del av statistik från UL gällande berörd busstrafik.

· Status upphandlingar

Mohammad Sabet ger en lägesrapport om pågående upphandlingar beträffande systemstöd för särskild kollektivtrafik samt VL-appen. Upphandlingarna som berör hållplatsskärmar och nytt biljettsystem är klara. Arbetet med en trafikupphandling för särskild kollektivtrafik har påbörjats.

Han informerar även att projektet beträffande in- och utvändiga linjeutrop är i slutfasen, att det varit få synpunkter gällande nedstängningen av Kundcenter samt att arbetet med att implementera en ny chattfunktion till Tåg i Bergslagens kundcenter pågår.

· Status kring arbetet med gemensamt varumärke för allmän och särskild kollektivtrafik

Arne Andersson informerar kort om arbetet med att föra in den särskilda kollektivtrafiken under samma varumärke (VL) som den allmänna kollektivtrafiken.

Nämnden lyfter kvalitetssäkringen av den särskilda kollektivtrafiken.

· Maja Rapp och Helena Ekroth presenterar status och nuläge för respektive bolag

Maja Rapp, Tåg i Bergslagen, ger en lägesrapport för Tåg i Bergslagen. Hon rapporterar om fortsatta leveransproblem från VR, men noterar en förbättring. Hon går igenom utförd trafik under 2024 samt avgångspunktlighet för trafiksystemet. Vidare presenteras statistik avseende regularitet, undervägs- samt avgångspunktlighet för Bergslagspendeln. Bland annat har omledningstrafik och godstrafik på sträckan bidragit till en lägre punktlighet. Hon fortsätter med att informera om enkelbiljettförsäljning, intäktsfördelning och Tåg i Bergslagens första år med försäljning av resor. Försäljningen av biljetter sker genom Samtrafikens system där SJ är den största säljkanalen. Biljettförsäljningen har minskat med 15 % jämfört med tidigare år. Minskningen beror på bristande leverans från VR, systembyte hos SJ som påverkat samt en förändrad trafik. Slutligen belyser hon framtida arbete med fokus på robust trafik, ökat resande och fordonsstrategi.

Nämnden ställer frågor om orsakerna till inställda avgångar.

Helena Ekroth ger en lägesuppdatering för Mälardalstrafik. Hon inleder med att berätta om en fortsatt utmanande och svår situation för hela järnvägsbranschen. Hon ger en kort rapportering om avtalet med MTR som avslutades i februari i år, samt om nödavtalet och uppstartsarbetet med den nya leverantören Transdev. Hon berättar att situationen börjar stabiliseras men att det är ett fortsatt ansträngt läge för infrastrukturen. Hon går igenom aktuellt nödavtal, avtalsformen och hur Mälardalstrafik parallellt arbetar med en ny upphandling. Vidare informerar hon om den situation och de konsekvenser som uppstått i och med att SJ meddelat att de upphör med sin regionaltågstrafik mellan Stockholm och Uppsala. Hon går igenom ett

lösningförslag som finns för att lösa trafiken Stockholm-Uppsala och berättar att Mälardalstrafik arbetar med att se över eventuell utökad roll på sträckan. Avslutningsvis går hon igenom regularitet och punktlighet för aktuell trafik, samt tar upp hantering av den långsiktiga fordonsförsörjningen.

- Konsekvenser för Västmanland med anledning av SJ:s besked kring sträckan Stockholm-Uppsala

Utöver Helena Ekroths information enligt punkten ovan informerar Arne Andersson om SJ:s besked om att de upphör med sin regionalstågstrafik mellan Stockholm och Uppsala från och med den 15 december i år. Utgångspunkten är att grannlän inte ska drabbas av detta och det arbetas med att hitta lösningar.

- Tåg i Bergslagen – Långsiktigt program

Arne Andersson visar en linjekarta för Bergslagsbanan, Godsstråket genom Bergslagen, Dalabanan och Siljansbanan samt Bergslagspendeln. Mats Ellman redogör för syftet och arbetet med ett uppdaterat långsiktigt program. Programmet ska samla ägarregionernas gemensamma inriktning för vad trafiken ska uppnå och ses som en konkretisering av ägarregionernas trafikförsörjningsprogram. Programmet tar upp olika tidpunkter där 2024 ger en nulägesbeskrivning, planerade förändringar 2026, 2030, 2035 och en utblick till 2040. Avslutningsvis visar han en tidsplan för arbetet.

- Nytt samverkansavtal för Mälardalstrafik

Kort information om dokumentet och att det kan komma att justeras utifrån Mälardalstrafik eventuella involvering på sträckan Stockholm-Uppsala.

Förslag till beslut

Informationen noteras.

Beslut

Informationen noteras.

§52 Delårsrapport 2 2024 för kollektivtrafiknämnden

KTM240010

Sammanfattning

Christina Winnieson redovisar delårsrapport 2 för kollektivtrafiknämnden. Hon presenterar bland annat måluppfyllelse, prognos, sjukfrånvaro, samt utmaningar och framtidsbedömning.

Det ekonomiska resultatet för det första tertialet uppgår till –15 miljoner kronor. På helår redovisas en prognos på –15 miljoner kronor. Det negativa resultatet beror på en underbalanserad budget på 20 miljoner kronor som i sin tur beror på satsning i tågtrafik och att reducering av parallellgående busstrafik inte har kunnat genomföras för att tågtrafiken inte har varit tillräckligt robust. Resandet ökar i både särskild och allmän kollektivtrafik, vilket förmodligen kommer att medföra ökade biljettintäkter för den allmänna kollektivtrafiken. Åtgärder för att få en ekonomi i balans genomförs, till exempel avveckling av Kundcenter vid centralstationen i Västerås och avveckling av kostnadsfritt telefonnummer för resenärerna, vilket leder till lägre kostnader. Utmaningen är att nå en ekonomi i balans vilket har varit stort fokus under året och kommer att fortsätta under kommande år. Åtgärder arbetas fram för att minska ner underskottet i år och kommande år, bland annat handlar det om reducering av den parallellgående busstrafiken samt digitalisering och effektivisering av arbetssätt.

Nöjdheten med den allmänna kollektivtrafiken ökar både bland invånare och resenärer. Marknadsföringskampanjer sker med syfte att kollektivtrafik ska upplevas som en naturlig del i resenärernas vardag. Marknadsandelen visar en nedgång, vilket kan bero på byte av leverantör som genomför kundundersökningen. Resandet ökar, vilket borde påverka marknadsandelen positivt. Andelen inställda turer i tågtrafiken har minskat, men ligger ändå för högt på 12 %. Punktligheten i tågtrafiken har minskat. Trenden för sjukfrånvaron är att den minskar, men den behöver minska än mer. Per augusti uppgick sjukfrånvaron till 7,3 %. Det är långtidssjukskrivningen som ligger högt. Åtgärder för att minska sjukfrånvaron sker löpande.

Flera utvecklingsprojekt och upphandlingar genomförs, till exempel upphandling av nytt biljettsystem, utveckling av app inom allmän kollektivtrafik, upphandling av nytt systemstöd för särskilda persontransporter, upphandling av digitala hållplatsskärmar, utveckling av app för den allmänna kollektivtrafik samt digitalisering av ärendehantering och förseningsersättning för VL.

Nämnden tar bland annat upp frågan om biogas.

Förslag till beslut

1. Nämnden noterar avvikelserna från budget för perioden.
2. Nämnden följer förvaltningens pågående arbete med underskottet och vill till nämndmötet i oktober få en redogörelse av status för pågående åtgärder.

Yrkanden

Kollektivtrafiknämnden

Mötesdatum
2024-09-19

Jenny Landernäs (M) yrkar på tillägg av en beslutspunkt enligt följande: 3. Nämnden informerar regionstyrelsen om det prognostiserade underskottet avseende helår samt uppmärksammar regionfullmäktige på detsamma.

Yrkandet stöds av Marino Wallsten (S).

Propositionsordning

Ordföranden konstaterar att nämnden stöder tilläggsyrkandet.

Beslut

1. Nämnden noterar avvikelserna från budget för perioden.
2. Nämnden följer förvaltningens pågående arbete med underskottet och vill till nämndmötet i oktober få en redogörelse av status för pågående åtgärder.
3. Nämnden informerar regionstyrelsen om det prognostiserade underskottet avseende helår samt uppmärksammar regionfullmäktige på detsamma.

Anteckning

Marino Wallsten, Karolina Myllergård och Kristina Nyberg, alla (S), Pratima Åslund (V) samt Anders Johannesson (C) lämnar protokollsanteckning enligt bilaga.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Delårsrapport 2 2024 kollektivtrafiknämnden
- Delårsrapport 2 2024 bilagor Kollektivtrafikförvaltningen
- Delårsrapport 2 2024 Kollektivtrafikförvaltningen

Expedieras till

Regionstyrelsen

2024-09-19

Protokollsanteckning – Delårsrapport

Så här långt in på året 2024 så har kollektivtrafiken i länet och i synnerhet tågtrafiken fortsatt varit kantad av en minst sagt bristfällig leverans av trafik. Personalbrist, bristande fordonskapacitet, brister i infrastruktur, byte av operatör och andra orsaker bidrar till en oreda som naggar förtroendet från resenärerna.

Till detta ska läggas att ett stort fokus för kollektivtrafikförvaltningen har legat på åtgärder för en ekonomi i balans, med bland annat beslutade neddragningar inom busstrafiken både inom länet och över länsgränserna.

Vi ser **stor risk med att ensidigt fokusera på åtstramningar** och inte långsiktigt satsa och investera i utveckling av verksamheten, med sikte på att få upp resandet och med det öka marknadsandelen. Det kommer bli svårare och svårare att nå den övergripande målsättningen om att nå 30 procent marknadsandel år 2030.

Det behövs kraftfulla åtgärder för att komma tillrätta med de problem som finns inom kollektivtrafiken likväl som beskrivning av åtgärder för att nå målet om marknadsandel. Att öka intäkterna behöver heller inte vara synonymt med att öka priserna. Det vore exempelvis bättre att få upp antalet betalande resenärer inom existerande trafik och med det öka intäkterna och minska nämndens underskott.

För respektive parti

Marino Wallsten
Socialdemokraterna

Pratima Åslund
Vänsterpartiet

Anders Johannesson
Centerpartiet

Kollektivtrafiknämnden

Mötesdatum
2024-09-19

§53 Internkontroll- uppföljning*KTM230056***Sammanfattning**

Uppföljning av internkontroll 2024 redovisas i Delårsrapport 2 2024 för kollektivtrafiknämnden.

Förslag till beslut

Informationen noteras.

Beslut

Informationen noteras.

§54 Internkontrollplan 2025*KTM240085***Sammanfattning**

I reglementet för internkontroll anges att regionstyrelsen och nämnder årligen ska upprätta en särskild plan för granskning och uppföljning av internkontroll. Kontrollplanen ska inarbetas i förvaltningsplanen och rapporteras till nämnderna och regionstyrelsen i samband med delårsrapport 2.

En samlad granskningsrapport rapporteras till regionstyrelsen efter delårsrapport 2. Fastställande av internkontrollplanen sker i samband med nämndens beslut om förvaltningsplan.

Christina Winnieson presenterar förslag på tre förvaltningsövergripande internkontrollområden för 2025 och tar upp kontroll av behörighet till system stöd för särskilda persontransporter, utbetalning av förseningersättning och giltigt färdbevis vid resa i allmän kollektivtrafik.

Joakim Öryd (SD) tar upp att det saknas ett förtydligande om vad bedömningsvärdena i riskanalys betyder. Riskanalysen föreslås kompletteras med ett förtydligande.

Förslag till beslut

Redovisat förslag till internkontrollplan för 2025 godkänns.

Propositionsordning

Ordföranden konstaterar att nämnden stöder föreslagen komplettering.

Beslut

Redovisat förslag till Internkontrollplan 2025 godkänns med föreslagen komplettering.

Beslutsunderlag

- Riskanalys internkontrollplan 2025 Kollektivtrafikförvaltningen
- Bedömningsmall negativa konsekvenser
- Bedömningsmall sannolikhet - VIRA
- Förslag på internkontrollplan Kollektivtrafikförvaltningen för år 2025

Expedieras till

Regionstyrelsen

§55 Nämndinitiativ: Ordning och reda på pengarna*KTM240027***Sammanfattning**

Marino Wallsten (S) lämnade vid kollektivtrafiknämndens sammanträde 2024-02-15 nämndinitiativ med förslag om att ge förvaltningsdirektören i uppdrag

- att sammanställa en bruttoredovisning av förvaltningens samlade kostnader och intäkter, inklusive en nedbrytning av Svealandstrafikens produktionskostnader, och återsrapportera denna till kollektivtrafiknämnden under första halvåret år 2024, samt
- att i samråd med Region Örebro och Svealandstrafiken analysera orsaker till och föreslå åtgärder för att komma tillrätta med den höga risk som bolaget utsätts för genom nuvarande prismodell.

Ett yttrande över nämndinitiativet redovisas.

Ett fördjupande utbildningstillfälle gällande aktuella kostnads- och intäktsmodeller kommer att hållas för kollektivtrafiknämnden. Utbildningstillfället planeras att äga rum 2024-12-12.

Förslag till beslut

Nämndinitiativet anses besvarat.

Beslut

Nämndinitiativet anses besvarat.

Beslutsunderlag

- Nämndinitiativ: Ordning och reda på pengarna
- Svar nämndinitiativ från S om ordning och reda på pengarna

§56 Uppdatering av VL:s allmänna köp- och resevillkor*KTM240012***Sammanfattning**

Den 30 juni 2024 stängde VL:s Kundcenter i Västerås. Detta mot bakgrund av att dagens digitala samhälle inte är lika beroende av ett fysiskt resecentrum som tidigare. Avvecklingen av Kundcenter har medfört att VL:s allmänna köp- och resevillkor behöver uppdateras.

Förslag till beslut

Redovisat förslag till uppdatering av VL:s allmänna köp- och resevillkor godkänns.

Beslut

Redovisat förslag till uppdatering av VL:s allmänna köp- och resevillkor godkänns.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse uppdatering av köp- och resevillkor

Expedieras till

Ansvarig tjänsteperson på Kollektivtrafikförvaltningen

Till funktionsbrevlådan marknad.ktf@regionvastmanland.se

§57 Ändring i biljettsortiment*KTM240012***Sammanfattning**

Gruppbiljetten är en gammal rekvisitionsbiljett som resenärerna tidigare har haft möjlighet att köpa på plats hos VL:s Kundcenter. Sedan Kundcenter stängdes tidigare i år har biljetten inte funnits tillgänglig till försäljning. Biljetten har krävt manuell hantering och går inte att köpa via någon av de digitala säljkanalerna eller hos ombud.

Förslag till beslut

Gruppbiljett rekvisition typ 51 tas bort ur sortimentet.

Beslut

Gruppbiljett rekvisition typ 51 tas bort ur sortimentet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse avveckling av gruppbiljett - Rekvisition typ 51

Expedieras till

Ansvarig tjänsteperson på Kollektivtrafikförvaltningen

Till funktionsbrevlådan marknad.ktf@regionvastmanland.se

Kollektivtrafiknämnden

Mötesdatum
2024-09-19

§58 Övriga frågor**Sammanfattning**

Joakim Öryd (SD) ställer en fråga om problem med kortbetalning i den regionala trafiken. Mohammad Sabet informerar att problemen ska vara åtgärdade.

Intyg

På denna sida visas namnen på den eller de personer som har skrivit under dokumentet digitalt samt tidpunkten då underskriften gjordes. Komplet information om vem som har skrivit under finns i underskriftscertifikaten, som kan ses med hjälp av t ex Acrobat Reader. En digitalunderskrift är juridiskt lika giltig som en underskrift gjord med penna och papper. För mer information om digitala signaturer hos Inera, se www.inera.se

E-underskrifter

Detta dokument är underskrivet med en eller flera elektroniska underskrifter från Ineras Underskriftstjänst på uppdrag av nedanstående fysiska person eller personer